

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 90g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a textului „și fixarea remunerației lui”
din articolul 5 alin. (5) lit. c) din Legea insolabilității nr. 149 din 29 iunie 2012

*(fixarea remunerației administratorului provizoriu
de către instanța de insolabilitate)*

CHIȘINĂU
19 octombrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 21 aprilie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 19 octombrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „și fixarea remunerației lui” din articolul 5 alin. (5) lit. c) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dna Carolina Catan, administrator autorizat în dosarul nr. 2rci-114/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată din cadrul Curții de Apel Chișinău, format din domnii judecători Boris Bîrcă, Eugeniu Clim și Steliana Iorgov, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul central, din 18 iunie 2019, a fost admisă cererea introductivă a Î.S. „Servicii Pază ale MAI” în privința debitorului S.R.L. „Cronos Briz Grup”, au fost aplicate măsurile corespunzătoare de asigurare, iar în calitate de administrator provizoriu a fost desemnată dna Carolina Catan.

4. Prin Hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul central, din 24 septembrie 2019, a fost intentat procesul de insolvență în privința debitorului S.R.L. „Cronos Briz Grup” cu aplicarea procedurii falimentului simplificat, iar în calitate de lichidator a fost desemnată, de asemenea, dna Carolina Catan.

5. Pe 14 decembrie 2020, dna Carolina Catan a formulat o cerere privind emiterea unei încheieri suplimentare de fixare a remunerației administratorului provizoriu al S.R.L. „Cronos Briz Grup”.

6. Pe 23 februarie 2021, prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul central, cererea nei Carolina Catan a fost respinsă.

7. Pe 9 martie 2021, dna Carolina Catan a formulat o cerere de recurs împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul central, din 23 februarie 2021.

8. Pe 12 aprilie 2021, dna Carolina Catan a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „și fixarea remunerației lui” din articolul 5 alin. (5) lit. c) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012.

9. Prin Încheierea din 13 aprilie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

[...].”

Articolul 44

Interzicerea muncii forțate

„(1) Munca forțată este interzisă.

[...].”

11. Prevederile relevante ale Legii insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 5

Competența instanței de judecată

„(1) Cererea de intentare a procesului de insolvență se examinează de către instanța de judecată (instanța de insolvență) în conformitate cu competența jurisdicțională stabilită în Codul de procedură civilă și în prezenta lege.

[...]

(5) Principalele competențe ale instanței de insolvență în cadrul prezentei legi sunt:

[...]

c) desemnarea administratorului provizoriu **și fixarea remunerației lui**, desemnarea administratorului insolvenței sau, după caz, a lichidatorului care va administra procedura până la confirmarea ori, după caz, până la înlocuirea sa de către adunarea creditorilor, precum și stabilirea atribuțiilor lui pentru această perioadă;

[...].”

Articolul 25

Statutul și competența administratorului provizoriu

„[...]

(6) Cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu îl stabilește instanța de insolvabilitate în mărime fixă, pentru fiecare lună de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar, care nu poate fi mai mică de coeficientul minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei sesizării privind excepția de neconstituționalitate

12. Autoarea excepției menționează că prevederile contestate sunt lipsite de claritate și creează o situație de incertitudine pentru administratorul provizoriu, deoarece instanța de insolvabilitate poate să-l oblige pe administratorul autorizat să presteze serviciile sale într-o cauză de insolvabilitate, fără ca acesta să cunoască cuantumul remunerației sale pentru supravegherea și/sau administrarea activității debitorului. Autoarea menționează că există situații în care instanța de insolvabilitate stabilește o remunerație a administratorului provizoriu de zero lei.

13. De asemenea, autoarea excepției notează că remunerația administratorului autorizat se stabilește *post factum*, în lipsa unor criterii clare și obiective. În această situație, legea interzice stabilirea remunerației administratorului autorizat până la prestarea serviciilor și nu-i permite administratorului autorizat să refuze prestarea serviciilor stabilite de către judecător sau să conteste desemnarea sa, fapt care echivalează cu o muncă forțată.

14. Potrivit autoarei sesizării, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 23, 43, 44 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolvabilității, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „și fixarea remunerației lui” din articolul 5 alin. (5) lit. c) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate. Curtea admite că normele contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei. După cum rezultă din sesizare și din încheierea instanței, pe rolul Curții de Apel Chișinău se află un recurs cu privire la contestarea încheierii de fixare a remunerației administratorului provizoriu pentru activitatea de supraveghere a debitorului în perioada de observație.

19. Curtea reține că autoarea sesizării a invocat articolele 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 43 [*dreptul la muncă și protecția muncii*], 44 [*interzicerea muncii forțate*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

20. Cu privire la criticile de neconstituționalitate invocate în raport cu articolul 43 din Constituție, potrivit căruia orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului, Curtea precizează că obligația stabilită de dispozițiile contestate nu restrânge dreptul persoanei la libertatea de alegere a profesiei sau a locului de muncă și nici nu lezează exercițiul dreptului la muncă.

21. În acest sens, Curtea a stabilit în jurisprudența sa că administratorul în exercitarea atribuțiilor sale nu are statut de angajat. Administratorul insolvenței este desemnat din rândul administratorilor autorizați, conform articolului 3 din Legea nr. 161 din 18 iulie 2014 cu privire la administratorii autorizați, și „desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public”. Administratorul nu acționează în interes personal, ci în interesul bunei desfășurări a întregii proceduri. El trebuie să asigure echilibrul între interesul debitorului insolvent, pentru păstrarea, majorarea și valorificarea cât mai eficientă a masei debitoare prin toate mijloacele legale disponibile, și interesul creditorilor, pentru ca aceștia să-și poată valorifica creanțele într-o măsură cât mai mare și în mod efectiv. Desemnarea în funcție a administratorului autorizat în procesele de insolvență se face printr-un act judecătoresc, iar acesta își desfășoară întreaga activitate sub supravegherea instanței de insolvență (a se vedea HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, § 34).

22. Totodată, cu privire la criticile referitoare la incidența dreptului la muncă prin prisma revendicării drepturilor salariale, Curtea menționează că noțiunea de remunerație, în sensul articolului 43 din Constituție, trebuie interpretată într-un sens larg. Aceasta cuprinde, în special, toate avantajele prezente **sau viitoare**, cu condiția să fie acordate, chiar dacă indirect, de către angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta, în baza unui contract de muncă sau a unor dispoziții legale (a se vedea HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 63). De asemenea, o persoană poate pretinde la drepturile sale salariale doar dacă acestea au fost „dobândite”, fiind raportate la perioada efectivă în care a desfășurat o anumită activitate (HCC nr. 8 din 11 mai 2015, § 99).

23. Referitor la criticile privind stabilirea arbitrară a remunerației administratorului autorizat de către instanța de insolvență, Curtea reține că legislatorul a atribuit instanței de insolvență competența stabilirii remunerației administratorului autorizat. Astfel, Legea insolvenței

stabilește că instanța de insolvabilitate desemnează administratorul provizoriu și fixează remunerația lui [articolul 5 alin. (5) lit. c)], precum și că, cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu îl stabilește instanța de insolvabilitate [articolul 25 alin. (6)]. Potrivit acestei din urmă norme, cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu se stabilește de instanță în mărime fixă, pentru fiecare lună de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar, care nu poate fi mai mică de coeficientul minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

24. Din analiza sistematică a prevederilor Legii insolvabilității, Curtea observă că legislatorul, în limita discreției stabilite la articolul 115 alin. (4) din Constituție, a acordat instanței de insolvabilitate prerogativa de a stabili remunerația administratorului provizoriu și a prevăzut criterii pentru determinarea cuantumului acestei remunerații. Mai mult, din dispozițiile articolului 25 alin. (6) din Lege rezultă că legislatorul a limitat marja discreționară a instanței de insolvabilitate prevăzând că cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu se stabilește pentru fiecare lună de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar. Prin urmare, Curtea reține că articolul 43 din Constituție nu este incident.

25. Cu privire la incidența articolului 44 din Constituție, care interzice munca forțată, autoarea excepției consideră că dispozițiile contestate contravin Constituției, deoarece: a) nu-i permit administratorului autorizat să conteste desemnarea sa de către instanța de insolvabilitate; b) nu-i permit administratorului autorizat să refuze prestarea serviciilor stabilite de către judecător; c) nu permit stabilirea remunerației administratorului autorizat până la prestarea serviciilor.

26. Cu titlu preliminar, Curtea Europeană a reținut în jurisprudența sa că, potrivit articolului 4 § 2 din Convenție, munca forțată sau obligatorie reprezintă o muncă impusă sub amenințarea unei pedepse și împotriva voinței persoanei, adică o muncă pentru care aceasta nu s-a oferit voluntar. Totodată, este necesar să se ia în considerare, între altele, natura și cantitatea muncii în cauză (a se vedea *C.N. și V. v. Franța*, 11 octombrie 2012, § 74).

27. Curtea nu poate reține criticile autoarei sesizării referitoare la prestarea unei munci forțate din următoarele considerente. Profesia de administrator poate fi exercitată doar de persoanele autorizate în condițiile Legii nr. 161 din 18 iulie 2014 cu privire la administratorii autorizați și care sunt incluse în Registrul administratorilor autorizați. Legea insolvabilității stabilește că, la etapa intentării procedurii de insolvabilitate, instanța de insolvabilitate desemnează candidatura administratorului provizoriu propusă de debitor sau de creditorul care a inițiat procedura. În cazul în care debitorul sau creditorul nu înaintează candidatura administratorului până la intentarea procedurii, instanța este în drept să numească în mod aleatoriu orice persoană din lista administratorilor și a lichidatorilor (articolul 63 alin. (4)). De asemenea, și Legea cu privire la administratorii autorizați stabilește că desemnarea administratorului autorizat din inițiativa instanței de judecată se efectuează conform principiului rotației (articolul 27 alin. (2)).

28. Activitatea profesională a administratorilor este reglementată de lege și reprezintă o activitate de interes public. Prin urmare, libertatea de accedea în funcția de administrator îi aparține persoanei. În acest sens, Curtea reiterează că atunci când o persoană alege și acceptă să activeze într-o funcție, aceasta acceptă și condițiile legale stabilite pentru exercitarea funcției respective (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 72 din 27 mai 2021, § 28). Astfel, administratorul autorizat nu poate pretinde că i-ar fi impusă o muncă forțată din moment ce la admiterea sa în profesia de administrator autorizat a acceptat că poate fi desemnat de către instanța de insolabilitate într-un proces de insolabilitate. Mai mult, Legea cu privire la administratorii autorizați prevede că administratorul poate refuza desemnarea sa de către instanță în cazul existenței unor motive întemeiate, în cazul aflării în concediu medical sau în alte circumstanțe ce nu pot fi imputate administratorului (articolul 27 alin. (3)).

29. Cu privire la stabilirea remunerației în momentul desemnării administratorului autorizat, Curtea menționează că legislatorul dispune de o marjă discreționară în acest domeniu și poate stabili pentru diferite categorii de persoane care prestează o muncă și momentul achitării remunerației lor, sub condiția caracterului rezonabil al acestui moment. În acest caz, legislatorul a stabilit că administratorul autorizat va fi remunerat pentru perioada efectiv lucrată și confirmată documentar. Așadar, Curtea reține că articolul 44 din Constituție nu este incident.

30. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autoarea sesizării, Curtea a subliniat că nici articolele 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente. Potrivit jurisprudenței sale, articolul 23 nu are o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocat standardul calității legii, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental. De asemenea, cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea a subliniat că nici acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea HCC nr. 11 din 25 martie 2021, § 27).

31. În baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „și fixarea remunerației lui” din articolul 5 alin. (5) lit. c) din Legea insolabilității nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dna Carolina Catan, administrator autorizat în dosarul nr. 2rci-114/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 19 octombrie 2021

DCC nr. 152

Dosarul nr. 90g/2021